

volání, které vzniklo po dni 1. 1. 1993, popřípadě za trvání smluvního pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání, sjednaného v době do 31. 12. 1992, žalobou proti zaměstnavateli v případě prohlášení konkursu na majetek zaměstnavatele (2009/4 – publ. pod č. 58)

– Rozsudek NS ČR ze dne 24. 9. 2008, sp. zn. 29 Cdo 3195/2007, opravný i konkursní soud k vydání výzvy podle § 24 odst. 1 KV ve znění účinném do 31. 12. 2007 (2009/4 – publ. pod č. 59)

– Usnesení NS ČR ze dne 20. 10. 2008, sp. zn. 20 Cdo 477/2007, k materiální nevykonatelnosti části notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti, jestliže se sjednaná výše úroků z pohledávky úvěru jistiny) odvíjí od proměnlivé základní sazby vyhlášené v sazebníku peněžního ústavu (2009/4 – publ. pod č. 60)

Pozn.: Taktéž poslední dvě rozhodnutí si vysloužila publikaci v „zelené sbírce“.

Zpracoval: JUDr. Petr Vojtek, Brno

ROZHODNUTÍ EVROPSKÝCH SOUDŮ A INSTITUCÍ

SOUDNÍ DVŮR EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ

**Soudní dvůr Evropských společenství:
Cartesio – oprávnění rejstříkových soudů
předkládat předběžné otázky Soudnímu dvoru;
Přípustnost odvolání proti usnesení
o předložení předběžné otázky**

Rozsudek velkého senátu Soudního dvora Evropských společenství ze dne 16. 12. 2008 ve věci *CARTESIO Oktató és Szolgáltató bt*, zatím nepublikováno, přístupné na internetových stránkách Soudního dvora.

Článek 234 ES nebrání tomu, aby usnesení soudu, jež rozhodnutí lze napadnout oprávněnými prostředky podle vnitrostátního práva, a který se tímto usnesením obrací na Soudní dvůr s žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce, podléhala obvyklým oprávněným prostředkům upraveným ve vnitrostátním právu. Výsledek takového řízení o oprávněném prostředku však nesmí omezit pravomoc uvedeného soudu, kterou mu přiznává článek 234 ES, obrátit se na Soudní dvůr; má-li za to, že ve věci, kterou projednává, vyvstaly otázky týkající se výkladu ustanovení práva Společenství vyžadující jeho rozhodnutí.

Relevantní ustanovení:

- čl. 234 Smlouvy o založení Evropských společenství (dále jen „SES“)
- 109 odst. 1 písm. d) OSŘ
- 201, § 202, § 226 OSŘ
- 48 odst. 1 písm. f) SŘS
- 102, 104, § 110 odst. 3 SŘS

Související rozhodnutí:

- rozsudek ze dne 16. 1. 1974, *Rheinmühlen-Düsseldorf*, 166/73, Recueil, s. 33;
- rozsudek ze dne 30. 1. 1974, *BRT v. SABAM*, 127/73, Recueil, s. 51;
- rozsudek ze dne 23. 3. 1982, *Nordsee*, 102/81, Recueil, s. 1095;
- rozsudek ze dne 19. 10. 1995, *Job Centre*, C-111/94, Recueil, s. I-3361;
- rozsudek ze dne 14. 6. 2001, *Salzmann*, C-178/99, Recueil, s. I-4421;
- rozsudek ze dne 4. 6. 2002, *Lyckeskog*, C-99/00, Recueil, s. I-4839.

K věci: Cartesio je maďarskou komanditní společností. V listopadu 2005 požádala krajský soud v *Bács-Kiskun*,

který podle maďarského práva spravuje obchodní rejstřík, o zápis přesunu sídla společnosti z Maďarska do Gallarete, Itálie, přičemž by však společnost zůstala obchodní společností podle maďarského práva.

Krajský soud jednající jako rejstříkový soud žádost společnosti o změnu sídla v lednu 2006 zamítl. Svoje rozhodnutí odůvodnil tím, že maďarské obchodní právo neumožňuje přesun sídla maďarské společnosti do zahraničí, pokud by se tato společnost měla stále řídit maďarským právem jako svým osobním statutem.

Společnost se proti tomuto rozhodnutí odvolala k Vrchnímu soudu v Szegedu (*Szegedi Ítéletábla*), který je odvolacím soudem ve věcech obchodního rejstříku. Ve svém odvolání předně namítla, že maďarský zákaz přesunu sídla obchodních společností z Maďarska do jiného členského státu je v rozporu s čl. 43 a 48 SES, které zaručují svobodu usazování. Stejně tak namítla, že vrchní soud je soudem posledního stupně ve smyslu třetího pododstavce článku 234 SES a jako takový by měl předložit otázku výkladu relevantního práva Společenství Soudnímu dvoru.

Vrchní soud v Szegedu tak skutečně učinil. Soudnímu dvoru předložil celkem 4 otázky, které se dále členily na podotázky. První tři otázky se týkaly charakteru řízení o předběžné otázce; čtvrtá otázka (tedy spíše čtyři další otázky, které byly zařazeny pod otázku jednu) se pak týkaly svobody usazování a svobodného pohybu obchodních společností.

V této anotaci se dále zabývám pouze prvními třemi otázkami, tedy procesními aspekty řízení o předběžné otázce. Problematika volného pohybu společností bude jistě předmětem rozsáhlejších a fundovanějších debat jinde.¹ Ze třech otázek procesního charakteru pak největší pozornost věnuji otázce třetí, tedy zda je odvolání proti usnesení předkládajícímu předběžnou otázku Soudnímu dvoru v souladu s právem Společenství.

¹ Z prvních anotací, viz např. *Knof, B., Mock, S.* EG Art. 43, 48, 234 – Vereinbarkeit von Wegzugsbeschränkungen mit der Niederlassungsfreiheit („Cartesio“), *Zeitschrift für Wirtschaftsrecht*, roč. 2009 s. 30-34; *Zimmer, D., Naendrup, Ch.* Das Cartesio-Urteil des EuGH: Rück- oder Fortschritt für das internationale Gesellschaftsrecht?, *Neue Juristische Wochenschrift*, roč. 2009, s. 545-550; *Mörsdorf, O.* Beschränkung der Mobilität von EU-Gesellschaften im Binnenmarkt – eine Zwischenbilanz. *Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht*, roč. 2009, s. 97-102. V češtině viz *Lasák, J.* Tanec v temnotách (Svoboda usazování ve smyslu čl. 43 a 48 SES a přeshraniční fúze národních obchodních společností. *Obchodněprávní revue*, 2009, č. 4, s. 91.

První tři předběžné otázky formuloval vrchní soud následovně:

„1) Je soud druhého stupně, který rozhoduje o odvolání podaném proti rozhodnutí rejstříkového soudu v řízení o změně zápisu v obchodním rejstříku, oprávněn podat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce ve smyslu článku 234 ES, jestliže ani řízení o vydání rozhodnutí soudu [první instance], ani odvolací řízení není kontradiktorním řízením?

2) Jestliže je soud druhého stupně soudem, který je oprávněn položit předběžnou otázku v souladu s článkem 234 ES, je třeba považovat uvedený soud za soud rozhodující v posledním stupni, který je povinen předložit Soudnímu dvoru Evropských společenství otázky týkající se výkladu práva Společenství?

3) Je nebo může být oprávnění maďarských soudů položit předběžnou otázku - vyplývající přímo z článku 234 ES - omezeno vnitrostátním právním předpisem, který umožňuje podat odvolání, v souladu s vnitrostátními právními předpisy, proti předkládacímu usnesení, jestliže vnitrostátní soud vyššího stupně může v případě odvolání [...] usnesení změnit, zrušit žádost o rozhodnutí o předběžné otázce a nařídít soudu, který předkládací rozhodnutí přijal, aby pokračoval v přerušném vnitrostátním řízení?“

Ze stanoviska generálního advokáta:²

„[...]“

C - Ke třetí otázce

11. Třetí předběžná otázka se týká možnosti podat samostatný opravný prostředek proti usnesení o předložení žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, kterou upravují maďarské předpisy o občanském právu procesním. Článek 155/A zákona III z roku 1952, občanský soudní řád, stanoví: „Proti rozhodnutí o předložení předběžné otázky je přípustné odvolání. Odvolání není přípustné proti rozhodnutí, jímž se zamítá návrh na předložení předběžné otázky...“ V této souvislosti se zjevně použijí obecná pravidla týkající se odkladného účinku opravného prostředku. Předkládající soud v předkládacím rozhodnutí vysvětluje, že je-li podáno odvolání proti usnesení, jímž se předkládá žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, soud rozhodující o odvolání může předkládací rozhodnutí změnit nebo zbavit žádost o rozhodnutí o předběžné otázce účinku a nařídít soudu, který přijal předkládací usnesení, aby pokračoval v přerušném řízení. Podstatou třetí otázky předkládajícího soudu je, zda jsou taková vnitrostátní procesní pravidla slučitelná s řízením o předběžné otázce stanoveným Smlouvou.

12. Opět lze argumentovat nepřijímatelností této otázky, neboť v projednávané věci nebyl patrně proti předkládacímu rozhodnutí podán žádný opravný prostředek. Nicméně možnost podání opravného prostředku je otázkou vnitrostátního práva, jejíž rozhodnutí přísluší vnitrostátnímu soudu. Mám navíc za to, že Soudní dvůr by v projednávané věci měl věnovat zvláštní obled právní vnitrostátního soudu a využít možnosti vyjádřit se k dotčené věci. Tento názor opírám o stejné důvody jako v případě závěru o přípustnosti druhé otázky.

13. Zaprvé, tato otázka není čistě hypotetická. Je úzce spojena se skutkovými okolnostmi věci (jež jsou nesporné) a odpověď, která má být poskytnuta vnitrostátnímu soudu, by dozajista mohla mít význam pro

jebo rozhodnutí v případě podání opravného prostředku - což je možnost, kterou vnitrostátní soud považoval při vydání předkládacího usnesení za relevantní. Mám za to, že existence hypotetické otázky, která odůvodňuje rozhodnutí o nepřijímatelnosti, je dána pouze tehdy, pokud jsou buď samotné skutkové okolnosti vykonstruované nebo pokud je vykonstruovaný jejich vztah k dotčené otázce. Pouze v takových případech existují důvody odůvodňující rozhodnutí o nepřijímatelnosti hypotetických otázek (nesprávné pochopení skutkových okolností, předjímání rozhodnutí a nebezpečí zneužití). V projednávané věci by však Soudní dvůr neposkytoval právní odpověď na základě hypotetických skutkových okolností, která by z důvodu obcházení skutečných okolností výkladu a používání právního předpisu mohla obrozit kvalitu a legitimitu soudního rozhodnutí. Jediný takzvaně hypotetický aspekt projednávané věci je ve skutečnosti vbodnější považovat za prvek nejistoty: skutečnost, že odpověď, již má Soudní dvůr poskytnout, nebude určující z hlediska rozhodnutí ve sporu v původním řízení, pokud proti usnesení o předložení žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce nebude podán opravný prostředek. Takový prvek nejistoty je však přítomen i u jiných právních otázek, na něž Soudní dvůr běžně odpovídá. Soudní dvůr si nikdy nemůže být zcela jist, že odpověď, kterou poskytuje, bude mít ve skutečnosti význam pro výsledek sporu v původním řízení. Vnitrostátní soud může například nakonec rozhodnout ve věci na základě otázky vnitrostátního procesního práva, aniž by vůbec použil odpověď týkající se práva Společenství, již poskytl Soudní dvůr. To neznamená, že Soudní dvůr odpovídal na hypotetickou otázku, pokud taková otázka vyvstala z reálných skutečností, jejichž vztah k právu Společenství nebyl vykonstruovaný. Je třeba rozlišovat mezi otázkou vycházející z vykonstruovaných skutečností nebo nesouvisející se skutkovými okolnostmi věci (která je podle mého názoru hypotetická a nepřijímatelná) a otázkou, která sice souvisí se skutkovými okolnostmi věci, ale může nakonec nebyť určující pro její konečný výsledek (která podle mého názoru není hypotetická a musí být přípustná).

14. Zadruhé, i přes její zjevný význam z hlediska fungování řízení o předběžné otázce, je obtížné nalézt jiný způsob, jak tuto otázku předložit Soudnímu dvoru. Je samozřejmě teoreticky možné, že účastník vnitrostátního řízení před soudem nižšího stupně podá k soudu vyššího stupně opravný prostředek proti usnesení o předložení žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce a že bez ohledu na vnitrostátní procesní předpisy, podle nichž má takový opravný prostředek odkladný účinek, soud nižšího stupně bude trvat na svém předkládacím rozhodnutí. Za takových okolností by otázka účinku opravného prostředku dozajista měla bezprostřední význam. Takový scénář by však vyžadoval, aby se soud nižšího stupně odmítl řídit vnitrostátními procesněprávními předpisy, aniž by si byl jist, zda jej k takovému postupu opravňuje právo Společenství. Tím by se soud nižšího stupně zjevně ocitl ve velmi nepřijemné situaci. Tím se pravděpodobně vy-

² Stanovisko generálního advokáta M. Poirares Madura ze dne 22. 5. 2008, zatím nepublikováno, přístupné na internetových stránkách Soudního dvora. Poznámky pod čarou vypuštěny.

světluje, proč taková otázka nebyla nikdy výslovně předložena Soudnímu dvoru, i když s ohledem na některé předchozí věci a známou vnitrostátní právní úpravu a praxi by tato otázka skutečně mohla mít podstatný význam při běžném uplatňování práva Společenství vnitrostátními soudy. Navrhuji proto, aby Soudní dvůr ponechal na vnitrostátnímu soudu rozhodnutí ohledně významu této otázky pro vnitrostátní řízení a odpověděl na třetí otázku Szegedi Ítéletábla, a využil tak příležitost zabývat se otázkou, jež má značný praktický význam z hlediska práva Společenství. Soudní dvůr tak může předefinovat budoucím překážkám, pokud jde o spolupráci mezi ním a vnitrostátními soudy, jejichž usnesení o předložení žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce bude napadeno opravným prostředkem.

15. Článek 234 ES stanoví, že jakýkoli soud členského státu může požádat Soudní dvůr o rozhodnutí o předběžné otázce, pokud má za to, že rozhodnutí o otázce týkající se výkladu nebo platnosti práva Společenství je nezbytné k vynesení jeho rozsudku. Vnitrostátní soudy tedy odvozují možnost obrátit se na Soudní dvůr přímo ze Smlouvy. Při předkládání otázek Soudnímu dvoru jim navíc přísluší „nejširší prostor pro uvážení“.

16. Právo Společenství samozřejmě nevylučuje možnost podání opravných prostředků běžně dostupných podle vnitrostátního práva proti rozhodnutí soudu nižšího stupně, které obsahuje žádost o rozhodnutí o předběžné otázce. Pokud je nicméně podán opravný prostředek proti rozhodnutí, které obsahuje žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, Soudní dvůr se v zásadě bude takovou žádostí zabývat, dokud předkládající soud své otázky nevezme zpět. Soudní dvůr může přerušit řízení o předběžné otázce do té doby, než bude vydáno rozhodnutí ve vnitrostátním odvolacím řízení, má-li opravný prostředek odkladný účinek a pokud byla jeho existence Soudnímu dvoru oznámena předkládajícím soudem: oznámení se považuje za konkludentní žádost o přerušení řízení o předběžné otázce. Soudní dvůr však bude jednoduše pokračovat v řízení o předběžné otázce, a to i přes účinky, které opravný prostředek může mít podle vnitrostátního práva, pokud jej o to předkládající soud výslovně požádá.

17. Zásadní otázka zní, zda vnitrostátní procesně-právní předpisy mohou stanovit povinnost soudů nižšího stupně pozastavit nebo dokonce vzít zpět žádost o rozhodnutí o předběžné otázce v případě podání opravného prostředku proti usnesení o předložení žádosti. Touto otázkou se zabýval generální advokát Warner ve svém stanovisku k věci Rheinmühlen-Düsseldorf – a jsem přitom nakloněn tomu pouze odkázat na uvedené stanovisko, v němž generální advokát argumentuje, že vnitrostátní právo nemůže klást překážku pravomoci soudu nižšího stupně kteréhokoli členského státu položit Soudnímu dvoru předběžné otázky. Nebudu se ani pokoušet napodobit sílu a jasnost jeho argumentace, která jej vedla k uvedenému závěru. Namísto toho se omezím na konstatování, že soubhlasím s jeho stanoviskem, a uvedu několik doplňujících poznámek.

18. Mohou existovat různé důvody, proč by soud nižšího stupně mohl chtít vzít zpět svou žádost o rozhodnutí o předběžné otázce po podání opravného pro-

středku proti rozhodnutí, jež obsahuje žádost o rozhodnutí o předběžné otázce. Účastníci mohli například v průběhu odvolacího řízení nalézt alternativní způsob řešení svého sporu. Je rovněž možné, že rozhodnutím o opravném prostředku se předběžné otázky staly bezpředmětnými, například proto, že byla zjištěna nepřijatelnost žaloby podané k soudu nižšího stupně. Odvolací řízení a jeho výsledek tedy snadno mohou být důvodem k tomu, aby soud nižšího stupně požádal o přerušení řízení o předběžné otázce nebo dokonce žádost o rozhodnutí o předběžné otázce vzal zpět. Nelze však usuzovat na existenci okolností, za nichž by rozsudek odvolacího soudu mohl zavazovat soud nižšího stupně, aby tak učinil.

19. Možnost soudu nižšího stupně v kterémkoli členském státu komunikovat přímo se Soudním dvorem má zásadní význam pro jednotný výklad a účinné uplatňování práva Společenství. Jedná se rovněž o nástroj, na jehož základě se všechny vnitrostátní soudy stávají soudy Společenství. Prostřednictvím žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce se vnitrostátní soud stává účastníkem diskuze o podobě práva Společenství, aniž by byl přitom závislý na jiných vnitrostátních orgánech nebo soudech jiného stupně. Cílem Smlouvy nebylo filtrovat takový dialog prostřednictvím jiných vnitrostátních soudů bez ohledu na hierarchii soudů v dotčeném členském státě. Jak uvedl Irish Supreme Court (v rámci rozhodnutí o odmítnutí odvolání proti žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce): „tuto pravomoc přiznává Smlouva [soudu nižšího stupně] bez jakékoli podmínky, ať už výslovné nebo konkludentní, na jejímž základě by jeho rozhodnutí mohlo zrušit jakýkoli jiný vnitrostátní soud...“

20. Rozhodování o nutnosti podat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce tedy přísluší předkládajícímu soudu a Soudnímu dvoru. Z tohoto důvodu totiž v konečném důsledku rozhoduje o přípustnosti žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce Soudní dvůr – a nikoli vnitrostátní soudy, které jsou v rámci vnitrostátního procesního práva nadřazeny předkládajícímu soudu. Pokud by platil opak, mohlo by dojít k situaci, kdy by na základě vnitrostátního předpisu či praxe byla předkládací rozhodnutí soudů nižšího stupně systematicky napadána opravnými prostředky, v důsledku čehož by – přinejmenším de facto – vnitrostátní právo umožňovalo položit předběžné otázky pouze soudům posledního stupně. Nebezpečí spojené s tím, že tato otázka bude považována za otázku vnitrostátního procesního práva, a nikoli práva Společenství, je obzvláště zjevné v projednávané věci, kde vnitrostátní právo umožňuje podání samostatného odvolání proti usnesení o předložení žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce. Takový postup by se rovnal umožnění vnitrostátním procesně-právním předpisům změnit podmínky stanovené pro podání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce Soudnímu dvoru v článku 234 ES.

21. Stručně řečeno, právo Společenství opravňuje jakýkoli soud v kterémkoli členském státě položit Soudnímu dvoru předběžné otázky. Tato pravomoc nemůže být podmíněna ustanoveními vnitrostátních právních předpisů. Mám tedy za to, že článek 234 ES brání použití vnitrostátních předpisů, podle nichž může být vnitrostátnímu soudu uložena povinnost pozastavit nebo vzít zpět žádost o rozhodnutí o předběžné otázce.“

Z rozhodnutí Soudního dvora:

„[.]

*Ke třetí otázce**K přípustnosti*

80 Irsko tvrdí, že tato otázka je hypotetická, a tedy nepřijatelná, neboť vzhledem k tomu, že proti předkládacímu rozhodnutí nebyl podán žádný opravný prostředek, který by se týkal právní otázky, nemůže být odpověď na tuto otázku předkládajícímu soudu nijak užitečná.

81 Komise rovněž navrhuje, aby Soudní dvůr rozhodl, že o této otázce není třeba rozhodovat, neboť je hypotetické povahy, protože předkládací rozhodnutí je pravomocné a již bylo doručeno Soudnímu dvoru.

82 Těmto námitkám nelze vyhovět.

83 Platí, jak bylo připomenuto v bodě 67 tohoto rozsudku, že domněnka relevance, která svědčí žádostem o rozhodnutí o předběžné otázce, může být za určitých okolností vyvrácena, zejména pak v případě, že Soudní dvůr dospěje k závěru, že se jedná o hypotetický problém.

84 Irsko a Komise tvrdí, že problém případné neslučitelnosti vnitrostátních předpisů upravujících odvolání proti rozhodnutí podat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce Soudnímu dvoru, s ustanovením čl. 234 druhého pododstavce ES, kterého se týká tato otázka, je hypotetické povahy, neboť v daném případě nebylo předkládací rozhodnutí napadeno odvoláním a nabylo právní moci.

85 Nicméně na základě tohoto rozhodnutí ani spisu předaného Soudnímu dvoru nelze dospět k závěru, že proti uvedenému rozhodnutí nebylo nebo nemůže být podáno odvolání.

86 S ohledem na ustálenou judikaturu, připomenutou v bodě 67 tohoto rozsudku, v případě takovéto nejistoty platí, že vzhledem k tomu, že správně vymezit právní a skutkový rámec předběžné otázky je odpovědností vnitrostátního soudu, domněnka relevance, která svědčí této předběžné otázce, není vyvrácena.

87 Z toho plyne, že třetí předběžná otázka je přípustná.

K věci samé

88 Článek 234 ES přiznává vnitrostátním soudům možnost, případně jim ukládá povinnost, podat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, jakmile soudce, buď na návrh účastníků řízení, nebo i bez návrhu, dospěje k závěru, že základ sporu zahrnuje některou z možností uvedených v jeho prvním pododstavci. Z toho vyplývá, že vnitrostátní soudy mají tu nejširší možnost obrátit se na Soudní dvůr, mají-li za to, že věc, kterou projednávají, vyvolává otázky týkající se výkladu či posouzení platnosti ustanovení práva Společenství, které vyžadují jejich rozhodnutí (rozsudek ze dne 16. ledna 1974, Rheinmühlen-Düsseldorf, 166/73, Recueil, s. 33, bod 3).

89 Z ustálené judikatury Soudního dvora rovněž vyplývá, že pokud se jedná o soud, jehož rozhodnutí lze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, nebrání článek 234 ES tomu, aby rozhodnutí takového soudu, který se na Soudní dvůr obrací s žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce, podléhala obvyklým opravným prostředkům upraveným ve vnitrostátním právu. Avšak v zájmu transparentnosti

a právní jistoty musí Soudní dvůr vycházet pouze z předkládacího rozhodnutí, které musí mít příslušné právní účinky, dokud není vzato zpět (rozsudek ze dne 12. února 1974, Rheinmühlen-Düsseldorf, 146/73, Recueil, s. 139, bod 3).

90 Soudní dvůr dále judikoval, že systém zavedený článkem 234 ES za účelem zajištění jednotného výkladu práva Společenství v členských státech zavádí přímou spolupráci mezi Soudním dvorem a vnitrostátními soudy na základě řízení, v němž účastníci nemají žádnou možnost iniciativy (rozsudek ze dne 12. února 2008, Kempfer, C 2/06, dosud nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí, bod 41).

91 Řízení o předběžné otázce totiž spočívá na dialogu mezi soudy, jehož zabájení zcela závisí na tom, jak vnitrostátní soud posoudí relevanci a nezbytnost předběžné otázky (výše citovaný rozsudek Kempfer, bod 42).

92 Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že maďarské právo umožňuje podat samostatné odvolání proti rozhodnutí podat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce Soudnímu dvoru, přičemž vzhledem k tomu, že věc v původním řízení jako celek je soudem, který toto rozhodnutí vydal, stále projednávána, přerušuje se řízení do doby, než Soudní dvůr vynese svůj rozsudek. Soud, k němuž bylo odvolání podáno, má podle maďarského práva pravomoc uvedeného rozhodnutí změnit, zrušit žádost o rozhodnutí o předběžné otázce a nařídit soudu, který předkládací rozhodnutí přijal, aby pokračoval v přerušovaném vnitrostátním řízení.

93 Jak vyplývá z judikatury připomenuté v bodech 88 a 89 tohoto rozsudku, pokud se jedná o vnitrostátní soud, jehož rozhodnutí lze napadnout vnitrostátními opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, nebrání článek 234 ES tomu, aby rozhodnutí tohoto soudu, který se na Soudní dvůr obrací s žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce, podléhala obvyklým opravným prostředkům upraveným ve vnitrostátním právu. Výsledek takového řízení o opravném prostředku však nesmí omezit pravomoc uvedeného soudu, kterou mu přiznává článek 234 ES, obrátit se na Soudní dvůr; má-li za to, že ve věci, kterou projednává, vyvstaly otázky týkající se výkladu ustanovení práva Společenství vyžadující jeho rozhodnutí.

94 Dále je třeba připomenout, že Soudní dvůr již judikoval, že v situaci, kdy je určitá věc již podruhé projednávána soudem prvního stupně poté, co byl jeho rozsudek zrušen soudem poslední instance, má uvedený soud prvního stupně stále možnost obrátit se na Soudní dvůr na základě článku 234 ES, nehledě na skutečnost, že ve vnitrostátním právu existuje pravidlo, na jehož základě se musí soudy řídit právním názorem soudu vyššího stupně (výše citovaný rozsudek ze dne 12. února 1974, Rheinmühlen-Düsseldorf).

95 V případě použití ustanovení vnitrostátního práva upravujících odvolání proti rozhodnutí podat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, která se vyznačují tím, že věc v původním řízení jako celek je i nadále projednávána předkládajícím soudem a samostatným odvoláním je napadeno pouze předkládací rozhodnutí, by přitom byla autonomní pravomoc obrátit se na Soudní dvůr, kterou článek 234 ES přiznává soudu v prvním stupni, zpochybněna, jestliže by odvolací soud mohl zabránit předkládajícímu soudu využít možnosti obrátit se na Soudní dvůr, kterou mu

dává Smlouva o ES tím, že změni rozhodnutí podat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, zruší tuto žádost a nařídí soudu, který předkládá rozhodnutí přijal, aby pokračoval v přerušném řízení.

96 Podle článku 234 ES totiž platí, že posouzení relevance a nezbytnosti předběžné otázky je v zásadě pouze odpovědností soudu, který se rozhodne podat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, s výhradou omezené kontroly, kterou provádí Soudní dvůr v souladu s judikaturou připomenutou v bodě 67 tohoto rozsudku. Je tedy na tomto soudu, aby vyvodil důsledky z rozsudku vydaného v rámci řízení o odvolání podanému proti rozhodnutí podat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, konkrétně, aby se rozhodl, zda bude na své žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce trvat, změni ji nebo ji vezme zpět.

97 Z toho vyplývá, že v takové situaci, jako je situace v původním řízení, musí Soudní dvůr – rovněž v zájmu transparentnosti a právní jistoty – vycházet pouze z rozhodnutí, jímž bylo rozhodnuto o podání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, které musí mít příslušné právní účinky, dokud není vzato zpět nebo změněno soudem, který jej vydal, přičemž o takovémto zpětvzetí nebo změně může rozhodnout pouze tento soud.

98 Vzhledem k výše uvedenému je třeba na třetí položenou otázku odpovědět, že existují-li ustanovení vnitrostátního práva upravující právo na odvolání proti rozhodnutí podat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, která se vyznačují tím, že věc v původním řízení jako celek je i nadále projednávána předkládajícím soudem a samostatným odvoláním je napadeno pouze předkládací rozhodnutí, musí být čl. 234 druhý pododstavec ES vykládán tak, že pravomoc rozhodnout o předložení předběžné otázky, kterou toto ustanovení přiznává všem vnitrostátním soudům, nelze zpochybnit použitím takových pravidel, jaká umožňují odvolacímu soudu změnit rozhodnutí podat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, zrušit tuto žádost a nařídí soudu, který uvedenému rozhodnutí vydal, aby pokračoval v přerušném vnitrostátním řízení.“

Komentář: Odpovědi Soudního dvora na první dvě otázky předložené Vrchním soudem v Szegedu nebyly překvapivé. Zda jsou rejstříkové soudy „soudními orgány“ ve smyslu článku 234 SES, tedy orgány, které se mohou obracet na Soudní dvůr s předběžnými otázkami, bylo již předmětem řízení před Soudním dvorem, a to v případech předběžných otázek pocházejících z Rakouska a Německa. Tyto otázky se týkaly nejenom obchodních rejstříků, ale i jiných veřejných registrů vedených soudy (pozemkového registru aj.). Problém s vnímáním rejstříkových soudů jako soudních orgánů ve smyslu článku 234 SES spočívá v tom, že před nimi neprobíhá svým charakterem řízení soudního typu, které je jednou z definičních podmínek „soudního orgánu“ ve smyslu článku 234 SES, ale *de facto* řízení správní.³

V rozhodnutí *Cartesio* Soudní dvůr potvrdil svoji dosavadní judikaturu. Rejstříkové soudy, tedy soudy vykonávající činnost správního orgánu, aniž by byly současně příslušné k rozhodnutí sporu, nemohou předkládat předběžné otázky. Naproti tomu odvolací rejstříkové soudy, tedy „soud, k němuž bylo podáno odvolání proti rozhodnutí, jímž soud nižšího stupně pověřený vedením

obchodního rejstříku nevybověl takovémuto návrhu na zápis, přičemž předmětem odvolání je zrušení tohoto rozhodnutí, o němž je turzeno, že poškozují práva žadatele, rozhoduje o sporu a vykonává funkci soudního orgánu. V takovém případě tedy soud, který rozhoduje v odvolacím řízení, musí být v zásadě považován za soud ve smyslu článku 234 ES, který je oprávněn k předložení předběžné otázky Soudnímu dvoru.“⁴

Dělicí linie tak v maďarském, stejně jako českém právu, probíhá mezi krajským soudem, který rozhoduje ve věcech obchodního rejstříku v prvním stupni⁵ a který nebude soudem ve smyslu článku 234 SES, a soudem vrchním, který rozhoduje o odvolání proti rozhodnutí rejstříkového soudu⁶ a bude soudem s právem předložit předběžnou otázku Soudnímu dvoru.

Druhá otázka se týkala určení, zda je v rámci rejstříkového řízení soudem posledního stupně, tedy soudem, proti jehož rozhodnutí není přípustný opravný prostředek podle vnitrostátního práva dle čl. 234 (3) SES a který má tím pádem povinnost obrátit se na Soudní dvůr s předběžnou otázkou, vrchní soud či nejvyšší soud. Maďarská úprava připouští v rejstříkových věcech dovolání k nejvyššímu soudu. Jedná se o mimořádný opravný prostředek, jehož využití je svázáno splněním dovolacích důvodů. Pokud je některý z dovolacích důvodů dán, nejvyšší soud se bude po vyslovení přípustnosti dovolání věcí meritorně zabývat. Podání mimořádného opravného prostředku k nejvyššímu soudu však nemá odkladný účinek.

Soudní dvůr s odkazem na svoji předchozí judikaturu konstatoval,⁷ že soudem posledního stupně bude v podobných případech vždy soud nejvyšší. Ten bude mít povinnost vypořádat se s otázkou přípustnosti mimořádného opravného prostředku, v jehož rámci má také posoudit relevanci otázek práva Společenství.

Výše uvedené závěry lze beze zbytku promítnout také do českého práva. Řízení v rejstříkových věcech nejsou vyloučena z dovolání. Podléhají obecným podmínkám přípustnosti dovolání.⁸ V rejstříkových věcech tak budou vrchní soudy soudními orgány s právem předložit předběžnou otázku podle čl. 234 (2) SES, zatímco Nejvyšší soud bude soudem s povinností předkládat předběžné otázky.⁹

Nejzajímavější je však názor Soudního dvora s ohledem na třetí předběžnou otázku, tedy zda je možné napadat odvoláním rozhodnutí soudu, který není soudem posledního stupně, o předložení předběžné otázky. V českých realitách by se jednalo o situaci, kdy nalézací anebo odvolací soud vydá usnesení o předložení předběžné otázky a toto usnesení (pokud by se jednalo o usnesení) je napadeno odvoláním.

Vyložit závěry Soudního dvora s ohledem na tuto otázku není bezproblémové. Podíváme-li se na stanovisko generálního advokáta Poiares Madura, jeho požadavky jsou relativně jasné: v bodě 21 svého stanoviska

³ Blíže viz Bobek, M., Komárek, J., Passer, J. M., Gillis, M. Předběžná otázka v komunitárním právu. Linde : Praha, 2005, s. 51.

⁴ Body 58 a 59 rozsudku ve věci *Cartesio*.

⁵ § 200a OSŘ ve spojení s § 9 odst. 3 písm. a) OSŘ.

⁶ § 10 odst. 2 OSŘ.

⁷ Body 76-79 rozsudku ve věci *Cartesio*.

⁸ Viz především § 237 a § 239 OSŘ.

⁹ Blíže k této povinnosti a výjimkách z ní, viz Bobek, M., Komárek, J., Passer, J. M., Gillis, M. Předběžná otázka v komunitárním právu. Linde : Praha, 2005, s. 208 an.

reprodukováného výše uzavírá, že „článek 234 ES brání použití vnitrostátních předpisů“, které by mohly zabránit soudci obrátit se na Soudní dvůr. Lze předpokládat, že důsledkem podobného závěru by byla neaplikovatelnost vnitrostátních ustanovení upravující odvolání proti usnesení o předložení předběžné otázky. V českých realitách by se jednalo o soudcovské rozšíření výčtu v § 202 OSŘ, které vylučuje určité typy usnesení z přezkumu odvolacím soudem.

Názor Soudního dvora je však o něco komplexnější. Soudní dvůr nevyslovil, že by čl. 234 SES bránil použití vnitrostátních předpisů o odvolání. Naopak, v bodech 93 a 96 své argumentace uvádí, že článek 234 SES nebrání tomu, aby usnesení o předložení předběžné otázky „*podlébala obvyklým opravným prostředkům upraveným ve vnitrostátním právu*“. Jak Soudní dvůr dále uvádí, „*výsledek takového řízení o opravném prostředku však nesmí omezit pravomoc uvedeného soudu, kterou mu přiznává článek 234 ES, obrátit se na Soudní dvůr*“. Toto poněkud šalamounské řešení tedy znamená, že řízení o odvolání do usnesení o předložení předběžné otázky může být, i po rozhodnutí ve věci *Cartesio*, vedeno. Předkládající soud, jehož rozhodnutí bylo odvoláním napadeno, není nicméně vázán rozhodnutím odvolacího soudu.

Promítnutí rozsudku Soudního dvora tedy v rámci českého práva nesměruje do otázky (ne)přípustnosti odvolání (tedy § 202 o. s. ř., případně proti odpovídajícím ustanovením jiných procesních kodexů), ale k neaplikaci ustanovení o vázanosti soudu prvního stupně právním názorem soudu odvolacího (§ 226 odst. 1 o. s. ř. a odpovídající ustanovení v dalších procesních kodexech). Předkládací soud tak není vázán výsledkem řízení o opravném prostředku – sám si posoudí, zda předloženou předběžnou otázku pozmění, stáhne či nadále ponechá v dosavadní podobě.

Ponechám stranou argumenty, zda je podobné řešení obecně vhodné či nikoliv.¹⁰ Zaměříme se spíše na spojené otázky praktického provedení rozsudku v podmínkách českého (civilního) procesu.

Za prvé, *Cartesio* vychází ze situace, kdy je proti rozhodnutí o předložení předběžné otázky podán opravný prostředek. Nespecifikuje však, co vše je obsahem rozhodnutí, které je odvoláním napadeno – zda pouze předložení předběžné otázky, či také usnesení o přerušení řízení. V dosavadní české praxi je však patrné, že nepanuje jednotna o tom, v jaké podobě se má předkládající soud na Soudní dvůr obracet. V praxi lze nalézt tři různé procesní postupy:

- (i) předkládající soud vyhotoví jedno usnesení se dvěma výroky – jedním výrokiem předloží předběžnou otázku a specifikuje její znění, druhým výrokiem přeruší řízení;¹¹
- (ii) předkládající soud vyhotoví dvě usnesení – jedno usnesení o předložení předběžné otázky, druhé usnesení o přerušení řízení;¹²
- (iii) předkládající soud vyhotoví jedno usnesení, a to usnesení o přerušení řízení. Předběžnou otázku naformuluje pouze v prostém dopisu, kterým se obrátí na Soudní dvůr.¹³

Na tomto místě nechci opakovat argumenty,¹⁴ pro které se přikláním k názoru, že korektní postup soudu jak v civilním řízení soudním, tak správním řízení soudním je vyhotovení jednoho usnesení s dvěma výroky: jedním o předložení předběžné otázky a druhým o přeru-

šení řízení. Spíše je zajímavé zamyslet se nad tím, co *Cartesio* znamená pro tyto jednotlivé procesní modality, především tedy pro scénář popsany sub (ii) a sub (iii).

Pokud předkládající soud vyhotovuje dvě usnesení či usnesení o přerušení a dopis, pak samostatné rozhodnutí o přerušení řízení bude ze zákona vždy přezkoumatelné. Jak ale po *Cartesiu* přistupovat k přezkumu samostatného usnesení o přerušení řízení?

Existují dvě možnosti. Za prvé, extenzivním čtením *Cartesia* by bylo možné argumentovat, že usnesení o přerušení řízení je nezbytnou součástí řízení o předběžné otázce.¹⁵ Možnost neomezené a přímé komunikace mezi soudem prvního stupně a Soudním dvorem se vztahuje také na trvání řízení před soudem prvního stupně. Na přezkum usnesení o přerušení řízení by se tudíž měly vztahovat stejné principy, jako na rozhodnutí o samotném předložení předběžné otázky: i zde by proto měl být předkládající soudce volný ve své úvaze zda předběžnou otázku ponechat. Je totiž pravdou, že zrušením usnesení o přerušení řízení by odvolací soud mohl soud prvního stupně nutit, aby pokračoval v řízení a tím dosáhl toho, čemu chce Soudní dvůr v *Cartesiu* zabránit.

Za druhé, užším čtením *Cartesia* by bylo možné dojít k závěru, že privilegium nevzázanosti právním názorem odvolacího soudu se vztahuje pouze na rozhodnutí o předložení předběžné otázky a nikoliv na související jiná procesní rozhodnutí na vnitrostátní úrovni. Tím by byla cesta k samostatnému přezkumu (a případnému zrušení) usnesení o přerušení řízení otevřena. Odvolací soud by sice mohl usnesení o přerušení řízení zrušit a nařídít soudu prvního stupně v řízení pokračovat. Soud prvního stupně by ale podle *Cartesia* nebyl automaticky povinen svoji předchozí žádost o rozhodnutí o předběžné otázce stáhnout. Měl by nicméně povinnost rozhodnout ve věci samé meritorně, neboť výchozí řízení by dále běželo, a to v horizontu kratším než je průměrná délka řízení o předběžné otázce před Soudním dvorem, pokud se nechce dopustit průtahů. V praxi by to tak mohlo zna-

¹⁰ Argumenty tohoto typu včetně srovnávacího rozboru možnosti opravných prostředků proti usnesení o předložení předběžné otázky ve vybraných členských státech nabízím v *Bobek, M. Cartesio – Appeals Against an Order to Refer under Article 234 (2) EC Treaty Revisited*. Vychází v *Civil Justice Quarterly*, roč. 2009.

¹¹ Tento postup byl zvolen kupříkladu v usnesení Obvodního soudu pro Prahu 3 ze dne 24. 11. 2005, č. j. 18 C 140/2005-118. Soudní dvůr v této věci rozhodl rozsudkem ze dne 14. 6. 2007, *Telefónica O2 Czech Republic, a.s. v. Czech On Line, a.s.*, C-64/06, Sb. rozh., s. I-4887. Stejný postup byl zvolen v usnesení NSS ze dne 5. 5. 2008, čj. 5 Afs 48/2007-107 (v současnosti projednávano před Soudním dvorem jako věc C-233/08, *Milan Kyrián v. Celní úřad Tábor*), stejně jako v usnesení Okresního soudu v Chebu ze dne 3. 2. 2009, č. j. 8 C 150/2008-29 (projednávano jako Věc C-111/09, *Bilas*).

¹² Jak to učinil Okresní soud v Českém Krumlově v usneseních ze dne 28. 11. 2005, čj. 6 C 296/2005-99 a č. j. 6 C 296/2005-101, o kterých Soudní dvůr rozhodl odůvodněným usnesením ze dne 11. 1. 2007, *Vorel v. Nemocnice Český Krumlov*, C-437/05, Sb. rozh., s. I-331.

¹³ To byl postup Krajského soudu v Ostravě ve věci sp. zn. 22 Ca 69/2005, která byla před Soudním dvorem rozhodnuta rozsudkem ze dne 11. 12. 2007, *Skoma-Lux*, s. r. o., C-161/06, zatím nepublikováno.

¹⁴ Podrobná argumentace je k dispozici v *Bobek, M., Komárek, J., Pásešer, J. M., Gillis, M. Předběžná otázka v komunitárním právu*. Linde: Praha, 2005, s. 168 an. Pro odlišné názory, viz *Grygar, J., Grygar, D. Česká procesní úprava ve vztahu k řízení o předběžné otázce před Soudním dvorem Evropských společenství*. Právní rozhledy, 2005, č. 8, s. 276 či *Petrůšek, D. Slučitelnost přezkumu rozhodnutí o předložení předběžné otázky Soudnímu dvoru ES s komunitárním právem*. Právní rozhledy, 2005, č. 18, s. 673.

¹⁵ Ustanovení § 109 odst. 1 písm. d) OSŘ či § 48 odst. 1 písm. e) SŘS řadí přerušení řízení za účelem předložení předběžné otázky do Lucemburku mezi obligatorní typy přerušení řízení.

menat, že skrze zrušení samostatného usnesení o přerušení řízení by odvolací soud mohl soud prvního stupně donutit, aby meritorně rozhodl, a to i přesto, že tento soud podal předběžnou otázku Soudnímu dvoru.

Jednalo by se o situaci podivnou, nikoliv však neslýchanou. Jistou paralelu nabízí nedávné usnesení Soudního dvora ve věci C-525/06, *De Nationale Loterij NV*.¹⁶ Procesně šlo o situaci, kdy se belgický soud prvního stupně (*Rechtbank van Koophandel te Hasselt*) dotázal Soudního dvora na některé otázky slučitelnosti belgické úpravy veřejných loterií s článkem 49 SES. Proti rozhodnutí belgického soudu prvního stupně o předložení předběžné otázky byl podán opravný prostředek. O něm rozhodl soud odvolací (*Hof van Beroep te Antwerpen*) tak, že předkládající usnesení zrušil a rozhodl ve věci sám meritorně.¹⁷ Soudnímu dvoru pak nezbylo než konstatovat, že před předkládajícím soudem již žádné řízení neprobíhá a usnesením řízení zastavit.

V *De Nationale Loterij NV* byl tedy Soudní dvůr donucen akceptovat situaci, kterou se *Cartesiem* snaží zabránit: tedy že odvolací soud zabráni soudu prvního stupně se zeptat. Typicky se tak bude dít se zdůvodněním, že se odvolací soud domnívá, že jemu je dosavadní judikatura Soudního dvora jasná a není proto důvodu posílat předběžnou otázku do Lucemburku. Soudní dvůr se snaží v bodě 7 odůvodnění citovaného usnesení tuto kauzu odlišit od *Cartesia* s tím, že zatímco v *Cartesiu* byla předmětem přezkumu výlučně situace, kdy je podáno odvolání do usnesení o předložení předběžné otázky, věc *De Nationale Loterij NV* se týká situace jiné, tedy takové, kdy zároveň s přezkumem rozhodnutí o předložení předběžné otázky připouští vnitrostátní právo i rozhodnutí odvolacího soudu o věci samé. Znamená to snad, že v případě, kdy se nějakou formou atrakce či jiného procesního postupu dostane v mezidobí věc na odvolací soud, Soudní dvůr ztrácí svoji jurisdikci?

Asi ano. Před předkládacím soudem totiž již v té době neprobíhá žádné řízení, pro které je zodpovězení předběžné otázky zapotřebí, tedy je podkopána základní podmínka článku 234 SES. Že se nejedná o postup vhodný je asi patrné; i po *Cartesiu* se tak jedná o postup možný. Je totiž pravdou, že Soudnímu dvoru vlastně v této fázi nic jiného, než uznat novou nastalou situaci, nezbyvá.

I pro zabránění podobných procesních podivností je asi nejvhodnější postup, který jsem výše načrtl pod bodem (i), tedy aby jak výrok o předložení předběžné otázky, tak výrok o přerušení řízení, byly obsaženy v jednom usnesení. V takovém případě lze totiž nejsnadněji tvrdit, že oba výroky tvoří jeden logický celek (řízení je přerušováno za účelem předložení předběžné otázky a předběžná otázka může být předložena pouze tehdy, pokud je řízení přerušeno.) a oba výroky podléhají „ochraně“ úvahy soudu prvního stupně stanoveného rozhodnutím ve věci *Cartesio*.

Michal Bobek, Fiesole

SOUDNÍ DVŮR ES ČERVEN A ČERVENEC 2009

Po dvou měsících opět přinášíme výběr z rozsudků Soudního dvora, jež mohou být významné z pohledu právní praxe v České republice.¹

• Jednání ve vzájemné shodě a pravidla na ochranu hospodářské soutěže

rozsudek ze dne 4. 6. 2009, *T-Mobile Netherlands a další, C-8/08* (třetí senát, generální advokátka J. Kokott)

Ustanovení práva ES: článek 81 odst. 1 ES

Související české právní předpisy: § 3 odst. 1 zákona č. 143/2001 Sb., zákon o ochraně hospodářské soutěže

Oblast právní úpravy: pojem ‚jednání ve vzájemné shodě‘ – příčinná souvislost mezi jednáním ve vzájemné shodě a chováním podniků na trhu – posuzování podle předpisů vnitrostátního práva – dostatečnost jediné schůzky, nebo nezbytnost dlouhodobého a pravidelného jednání ve vzájemné shodě

Související rozhodnutí českých soudů: rozsudek NSS ze dne 25. 2. 2009, č.j. 1 Afs 78/2008-721, rozsudek NSS ze dne 30. 9. 2008, č.j. 5 Afs 40/2007-204, rozsudek NSS ze dne 12. 5. 2005, č.j. 2A 19/2002-141, rozsudek NSS ze dne 9. 2. 2005, č.j. 2 A 18/2002-58, všechny dostupné na www.nssoud.cz

„1) Jednání ve vzájemné shodě má protisoutěžní cíl ve smyslu čl. 81 odst. 1 ES, jestliže z důvodu svých znaků a účelu a s ohledem na hospodářský a právní kontext, do kterého spadá, je prakticky způsobilé vyloučit, omezit nebo narušit hospodářskou soutěž na společném trhu. Není nezbytné, aby hospodářská soutěž byla skutečně vyloučena, omezena nebo narušena ani aby existovala přímá souvislost mezi tímto jednáním ve vzájemné shodě a spotřebitelskými cenami. Výměna informací mezi soutěžiteli sleduje protisoutěžní cíl, jestliže může odstranit nejistoty ohledně chování zamýšleného dotyčnými podniky.

2) V rámci přezkumu příčinné souvislosti mezi vzájemnou shodou a chováním podniků, které se na ní podílely, na trhu, souvislosti, která je vyžadována pro prokázání existence jednání ve vzájemné shodě ve smyslu čl. 81 odst. 1 ES, je vnitrostátní soud povinen, neexistuje-li důkaz o opaku, jehož předložení přísluší těmto podnikům, použít domněnku příčinné souvislosti uvedenou v judikatuře Soudního dvora, podle které uvedené podniky, jestliže zůstávají na tomto trhu aktivní, zobledňují informace, které si vyměnily se svými soutěžiteli.

3) Pokud podnik podílející se na jednání ve vzájemné shodě zůstane na dotyčném trhu aktivní, použije se domněnka příčinné souvislosti mezi vzájemnou shodou a chováním tohoto podniku na tomto trhu i v případě, kdy se jednání ve vzájemné shodě zakládá pouze na jediné

¹⁶ Usnesení ze dne 24. 3. 2009, nepublikováno, přístupné na internetových stránkách Soudního dvora.

¹⁷ Z usnesení Soudního dvora není patrné, jaká je přesná belgická úprava civilního procesu v tomto ohledu. Zdá se ale, že odvolací soud může i po podání odvolání směřujícímu proti usnesení o předložení předběžné otázky zároveň rozhodovat i meritorně o věci samé.

¹ Poslední přehled aktuální judikatury Soudního dvora (za měsíce únor a březen 2009) viz Soudní rozhledy, 2009 č. 7.